Minister Przemysłu

Marzena Czarnecka

BM-I.053.6.2025.AZ

Katowice, 2025-05-06 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu RP

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na pismo z 8 kwietnia 2025 r., znak: BPS/043-31-755/25 dotyczące oświadczenia złożonego przez Senator Annę Górską w dniu 3 kwietnia 2025 r. uprzejmie informuję co następuje.

Ponieważ zapytanie dotyczy działalności Narodowego Centrum Badań Jądrowych (dalej NCBJ) Departament Energii Jądrowej wystąpił do NCBJ o udzielenie odpowiedzi. Pełna treść odpowiedzi NCBJ wraz z załącznikami stanowi załącznik do tego pisma.

1.Czy NCBJ opracował plan strategiczny eksploatacji i rozwoju reaktora Maria, który mógłby być podstawą zabiegów o stabilne finansowanie budżetowe Marii? Jeśli tak, proszę o jego załączenie.

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Zdaniem Ministerstwa Przemysłu opracowanie planu strategicznego dla reaktora jest konieczne. Podstawą dla przyznania finansowania dla funkcjonowania reaktora powinien być właśnie plan strategiczny, który określi między innymi zadania reaktora na najbliższe dekady oraz wynikające z nich potrzeby w zakresie modernizacji, stworzenia dodatkowego zaplecza czy potrzeb kadrowych i szkoleniowych. Plan taki powinien również rozważyć możliwy horyzont czasowy pracy reaktora i uwzględnić prace studyjne mające na celu przygotowanie jego następcy. Ministerstwo Przemysłu oczekiwać będzie od NCBJ stworzenia takiego planu.

Niezależnie od powyższego, Ministerstwo Przemysłu pracuje nad nowym mechanizmem finansowania reaktora. Zgodnie z obecnym planem mechanizm ten zacznie funkcjonować od przyszłego roku. Jednakże długofalowo mechanizm ten będzie powiązany z planem strategicznym dla reaktora.

Równocześnie zauważamy, że od czasu przejęcia nadzoru nad NCBJ przez Ministerstwo Przemysłu nie były składane żadne propozycje, o których mowa w odpowiedzi NCBJ.

+48 (32) 433 33 30
http://www.gov.pl/przemysl
mp@mp.gov.pl

Ministerstwo Przemysłu
ul. Powstańców 30
40-039 Katowice

2. Czy pieniądze przyznane NCBJ przez Skarb Państwa w ramach wieloletniego programu modernizacji są terminowo wydatkowane? Jaki był powód zmiany uchwały w sprawie programu wieloletniego pod nazwą „Program modernizacji badawczego reaktora jądrowego Maria umożliwiający jego eksploatację po 2027 r." w grudniu 2024 r.?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Ministerstwo Przemysłu podkreśla, że informacja NCBJ o tym, że „podstawowym powodem zmiany uchwały była zmiana ministra nadzorującego" jest nieścisła. Wspomniana zmiana ma charakter czysto techniczny. Głównym powodem zmiany uchwały była otrzymana pod koniec roku 2024 r. informacja od NCBJ (wykonawca programu), iż realizacja wszystkich działań w ramach planu modernizacji reaktora Maria zaplanowanych na ten rok nie jest możliwa. Konieczną aktualizację uchwały (przesunięcie środków na rok 2025) udało się przeprowadzić w ostatnim możliwym terminie. W przeciwnym razie niewykorzystane środki na planowane modernizacje w 2024 r. przepadłyby. Zmiana ta wymagała również uzgodnień z pozostałymi ministerstwami współfinansującymi program modernizacji: Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwem Zdrowia.

Ministerstwo Przemysłu na bieżąco monitoruje harmonogram wydatkowania środków przez NCBJ zgodnie z planem modernizacji poszczególnych układów reaktora.

Niezgodna ze stanem faktycznym jest również opinia NCBJ, że w polskim prawodawstwie, reaktorom badawczym, stawia się takie same wymagania jak elektrowniom jądrowym. Szereg przepisów wprost stawia inne wymagania dla reaktorów badawczych i energetycznych. Różny zakres wymagań wynikać będzie również pośrednio z różnych klasyfikacji systemów i urządzeń, a także wyników analiz bezpieczeństwa.

3. Ile osób nadzoruje ze strony NCBJ modernizację reaktora od strony technicznej i od strony zamówień w zakresie prawa zamówień publicznych?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Warto zauważyć, że osoby zajmujące się modernizacją reaktora mają jeszcze obowiązki związane z jego eksploatacją, a w pewnej części również z procedowaniem wniosku o wydanie nowego zezwolenia na eksploatację. Zdaniem Ministerstwa Przemysłu inne komórki NCBJ powinny udzielić reaktorowi szerszego wsparcia w obu tych działaniach.

4. Czy jest to wystarczające grono pracowników?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu. Komentarz MP analogiczny jak w pytaniu 3.

5. Jak wyglądają rozliczenia finansowe na linii MARIA – Polatom? Czy koszty funkcjonowania MARII są należycie finansowane? Czy Polatom przynosił zyski w okresie przedłużającego się remontu Marii w latach 2022–2023?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

6. Jaka jest gwarancja, że obecna przerwa modernizacyjna zakończy się zgodnie z obecnym planem 8 maja 2025 r.? Okres trwania poprzedniej przerwy przedłużył się z planowanych 6 do 13 miesięcy.

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Z informacji jakie posiada obecnie Ministerstwo Przemysłu przerwa ta potrwa dłużej ze względu na brak nowego zezwolenia.

7. Jakie skuteczne działania związane z pozyskiwaniem funduszy z rynku na rozwój produkcji radiofarmaceutyków oraz zabezpieczeniem potrzeb Marii podjęło w ostatnich latach NCBJ?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

8. Jak rozumiem, w łańcuchach dostaw molibdenu-99 Maria produkuje wyłącznie nisko marżowe półprodukty, a gros zysku trafia do firm zagranicznych. Czy NCBJ zabiegał w Ministerstwie Przemysłu, w innym ministerstwie lub jednostce nadzorowanej przez ministerstwo o środki, które pozwoliłyby na opracowanie linii technologicznej do produkcji molibdenu-99?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

NCBJ nie zabiegał w Ministerstwie Przemysłu o środki na ten cel. Zdaniem MP kwestia rozbudowy zdolności produkcyjnych powinna w zakresie radiofarmaceutyków być rozważona w planie strategicznym NCBJ. Na jego podstawie, a także odpowiednich wstępnych analiz w tym zakresie, będą podejmowane decyzje o przyznaniu odpowiedniego finansowania.

9. Czy istnieje strategia kadrowa zapewniająca utrzymanie i zastępowalność pokoleniową personelu niezbędnego do eksploatacji reaktora Maria oraz uzyskanie zezwolenia na eksploatację obiektu jądrowego?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

10. Czy relacjonowane w mediach spory płacowe doprowadziły do realnego odpływu kadr związanych z eksploatacją reaktora?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

11. Czy NCBJ zrealizowało w ostatnich latach krótkookresowe i długookresowe plany szkolenia pracowników, co jest wymagane przez art. 11a ustawy – Prawo atomowe?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

12. Czy obecne zasoby kadrowe NCBJ w zakresie osób obsługujących reaktor oraz wykonujących analizy bezpieczeństwa są wystarczające do bezpiecznej eksploatacji reaktora?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Zdaniem Ministerstwa Przemysłu w zakresie przeprowadzenia procedury uzyskiwania zezwolenia, w szczególności przygotowania niezbędnych analiz, a także w procesie modernizacji reaktora szerszego wsparcia powinny udzielić inne komórki organizacyjne NCBJ.

13. Czy NCBJ wypełniło zalecenia zawarte w raportach z ocen okresowych bezpieczeństwa reaktora Maria z roku 2020 i lat późniejszych? Jeśli tak, proszę o załączenie tabeli zgodności dla poszczególnych zaleceń.

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Zbiorcze zestawienie znajduje się w załączniku nr 2.

14. Dlaczego NCBJ złożyło wniosek o nowe zezwolenie prezesa PAA na eksploatację obiektu jądrowego zaledwie 6 miesięcy przed wygaśnięciem posiadanego zezwolenia, w zasadzie w ostatnim, w myśl zapisów prawa atomowego, terminie?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Warto podkreślić, że wśród wymienionych procedur i uzgodnień z PAA realizowanych przez NCBJ nie ma kwestii wyznaczenia stref i dystansów planowania awaryjnego. Ich brak wyznaczenia jest obecnie kluczowym problemem w uzyskaniu tego zezwolenia.

15. Czy brak należytych zasobów kadrowych po stronie NCBJ wpłynął na brak uzyskania w terminie zezwolenia na eksploatację Marii?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

16. Co było bezpośrednią przyczyną braku terminowego uzyskania przez reaktor Maria zezwolenia na eksploatację obiektu jądrowego? Jakie kwestie związane z brakami dokumentacyjnymi, systemami, elementami konstrukcji i wyposażeniem lub środkami organizacyjnymi w kontekście bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej zostały zakwestionowane przez dozór jądrowy?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Zdaniem Ministerstwa Przemysłu kluczowe znaczenie miała konieczność prowadzenie licznych uzupełnień, poprawek i wyjaśnień do złożonego wniosku, co w połączeniu z brakiem marginesu czasowego na udzielenie niezbędnych odpowiedzi spowodowało nieuzyskanie zezwolenia w terminie. Nie dokonano również z wyprzedzeniem uzgodnienia z PAA metodologii analiz.
Ważnym powodem było również niewyznaczenie stref i dystansów planowania awaryjnego przed przystąpieniem do procedury uzyskiwania zezwolenia.
Ministerstwo Przemysłu podkreśla również, że wymagania dla reaktora badawczego Maria nie są takie same jakie spełniać muszą reaktory energetyczne. Wynika to zarówno wprost z przepisów polskiego prawa, jak i pośrednio z różnych klasyfikacji systemów i urządzeń, a także wyników analiz bezpieczeństwa.

17. Czy reaktor Maria ma wytyczone, wymagane przez prawo atomowe, obszar ograniczonego użytkowania oraz strefy planowania awaryjnego, wewnętrzną i zewnętrzną? Jeśli tak, proszę o załączenie planów sytuacyjnych.

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Należy podkreślić, że konieczność wytyczenia odpowiednich stref wynika wprost z przepisów ustawy Prawo atomowe. Reaktor badawczy Maria jest według niej zaliczany do

II kategorii zagrożeń, dla porównania reaktory energetyczne będą zakwalifikowane do I kategorii. Warto dodać, że odpowiednie wnioski o wyznaczenie stref i dystansów zostały złożone przez NCBJ dopiero w tym roku, a zatem już w trakcie trwania procedury oceny wniosku o zezwolenie. Ich wyznaczenie jest jednak konieczne do przygotowania Zakładowego Planu Postępowania Awaryjnego, który jest niezbędnych elementem wniosku o wydanie zezwolenia na eksploatację obiektu jądrowego.

18. W wywiadzie w „Dzienniku Gazecie Prawnej" z dnia 3 marca 2025 r. dyrektor stwierdził, że wymienione strefy są nowością prawną, i wskazał, że kwestie związane z ich wytyczaniem są problematyczne w kontekście uzyskania nowego zezwolenia. Tymczasem są one obecne w polskim porządku prawnym od roku 2019 (ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo atomowe oraz ustawy o ochronie przeciwpożarowej). Czy 5-letni okres nie był wystarczający do wytyczenia stref w dialogu z Państwową Agencją Atomistyki?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Należy podkreślić, że wiele informacji w niej zawartej jest niezgodna ze stanem faktycznym. Art. 86l ust. 2 wprost nakłada na kierownika jednostki organizacyjnej wykonującej działalność zakwalifikowaną do II kategorii zagrożeń (zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy do tej kategorii zalicza się reaktor Maria) obowiązek określenia strefy zewnętrznej na obszarze wokół tej jednostki organizacyjnej. Analogicznie art. 86n nakłada na kierownika jednostki wykonującej działalność zakwalifikowaną do I lub II kategorii zagrożeń, zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy, obowiązek określenia dystansu rozszerzonego planowania oraz dystansu planowania spożycia i kontroli towarów. Należy podkreślić, że wbrew opinii NCBJ wymogi te nie są takie same dla reaktora Maria, jak dla elektrowni jądrowych. W szczególności wielkość stref będzie różna, a wynikać to będzie z wyników odpowiednich analiza bezpieczeństwa.
Jak wspomniano w odpowiedzi NCBJ w 2021 PAA wydała zalecenia organizacyjno-techniczne określające w bardziej szczegółowo sposób wyznaczania takich stref. Dawało to wystarczająco dużo czasu na przeprowadzenie całej procedury oraz wyjaśnienie wszystkich wątpliwości. Niestety działania w tym zakresie zostały podjęte przez NCBJ zbyt późno.

19. Jaki jest przewidywany horyzont eksploatacji Marii?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

W opinii Ministerstwa Przemysłu plan strategiczny dla reaktora powinien obejmować również przeprowadzenie analiz pod kątem możliwości dalszego wydłużania eksploatacji reaktora Maria lub budowy jego następcy, tak aby na ich podstawie można był wskazać optymalne rozwiązanie.

20. Jakie prace związane z projektowaniem następcy Marii, przeznaczonego do produkcji radiofarmaceutyków po wspominanym horyzoncie eksploatacji, prowadzi NCBJ?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

W opinii Ministerstwa Przemysłu plan strategiczny dla reaktora powinien obejmować również prace nad ewentualnym następcą Marii. Ze względu na długotrwałość całego procesu powinny one rozpocząć się możliwie jak najszybciej, choć w początkowym okresie

będą to wyłącznie prace koncepcyjne. Należy też zbadać możliwość dalszego wydłużania eksploatacji reaktora Maria.

21. Dyrekcja NCBJ doprowadziła do zwołania 2 posiedzeń zespołów parlamentarnych oraz 1 posiedzenia komisji sejmowej w sprawie projektu HTGR Pola. Dlaczego nie podjęto analogicznych działań wobec potrzeb reaktora Maria?

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Od chwili przejęcia nadzoru nad NCBJ przez Ministerstwo Przemysłu NCBJ nie zwracało się z żadnymi wnioskami dotyczącymi finansowania reaktora Maria. Udzielało jedynie odpowiedzi na pytania zadawane przez MP.
Od tego czasu NCBJ nie wystąpiło również z żadnym wnioskiem do MP w sprawie finansowania projektu HTR, ani nie przedstawiło ministerstwu żadnej strategii dalszego rozwoju tej technologii.

22. Czy dyrekcja NCBJ komunikowała stronie rządowej potrzeby finansowe w zakresie reaktora Maria związane z problemami kadrowymi, także w kontekście środków na pensje pracowników? Jeśli tak, proszę o przedstawienie w formie załącznika treści wszelkich notatek, protokołów, dokumentów i pism sporządzonych w związku z tymi rozmowami, w szczególności tych, które znajdują się w systemie EZD (lub w analogicznym systemie elektronicznego obiegu dokumentacji) Ministerstwa Aktywów Państwowych, Ministerstwa Przemysłu, Ministerstwa Klimatu i Środowiska, Ministerstwa Zdrowia lub Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Od chwili przejęcia nadzoru nad NCBJ przez Ministerstwo Przemysłu NCBJ nie zwracało się z żadnymi wnioskami w zakresie zmiany sposobu finansowania reaktora badawczego. NCBJ odpowiadało jedynie na prośby o informacje formułowane przez MP.

23. Proszę o analogiczne dane związane z ewentualnym komunikowaniem Ministerstwu Przemysłu problemów z niedoszłym uzyskaniem przez Marię zezwolenia na eksploatację obiektu jądrowego.

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi później przez ministerstwo już wcześniej istniało nie tylko realne zagrożenie, ale pewność nieuzyskania na czas zezwolenia. Ministerstwo Przemysłu podkreśla, że informacja taka powinna zostać przekazana z odpowiednim wyprzedzeniem, właśnie kiedy pojawiło się taki zagrożenie, a nie kiedy nie było już możliwości uzyskania zezwolenia w terminie.

24. Czy Ministerstwo Przemysłu rozważa szeroko zakrojony audyt w NCBJ, związany z reaktorem Maria, w tym audyt rozliczeń na linii Maria – Polatom?

Ministerstwo Przemysłu stosuje zasady nadzoru wobec Narodowego Centrum Badań Jądrowych. W ramach swoich kompetencji będzie podejmować działania w kierunku przeprowadzenia kontroli w zakresie zgodności działań NCBJ z przepisami prawa oraz prawidłowości wydatkowania środków publicznych. Celem ministerstwa jest doprowadzenie do sytuacji, w której wszystkie obszary działalności NCBJ będą

funkcjonować bez trudności jakie obserwujemy obecnie, a instytut będzie rozwijał się, także jako kluczowy ośrodek ekspercki dla wdrażanej w Polsce energetyki jądrowej.

25. Czy Ministerstwo Przemysłu planuje działania restrukturyzacyjne w NCBJ związane przede wszystkim z problemami reaktora Maria? Efektem takiego audytu mogłoby być powołanie profesjonalnie zarządzanej, odrębnej od instytutu badawczego organizacji, której nadrzędnym zadaniem będzie pokrycie polskich i europejskich potrzeb związanych z produkcją radiofarmaceutyków.

Ministerstwo nie planuje działań, których celem miałby być podział instytutu lub wydzielenie z niego odrębnej jednostki. Zadaniem nowego dyrektora będzie przygotowanie i wdrożenie planu strategicznego działania instytutu.

Ministerstwo Przemysłu podejmuje też inne działania, które mają wspomóc działanie instytutu. Już pod koniec zeszłego roku, a zatem jeszcze przed otrzymaniem informacji z NCBJ o problemie z uzyskaniem zezwolenia, Ministerstwo Przemysłu podjęło działania mające na celu stworzenie dedykowanego mechanizmu finansowania reaktora.

26. W nawiązaniu do interpelacji nr 31693 do ministra edukacji i nauki w sprawie jawności wynagrodzeń rektorów szkół wyższych z dnia 21 lutego 2022 r. proszę o wskazanie miesięcznych zarobków dyrektora NCBJ. Proszę o podanie całkowitych kwot wynagrodzeń, a także w rozbiciu na wynagrodzenie zasadnicze dyrektora i ewentualne dodatki.

Odpowiedź NCBJ w załączeniu.

Z wyrazami szacunku
Marzena Czarnecka
Minister
2025-05-06

Załączniki:
1. Odpowiedzi przesłane przez NCBJ
2. Zestawienie realizacji zaleceń zawartych w raportach z ocen okresowych bezpieczeństwa reaktora Maria
3. Historia wniosków i przyznanych środków na utrzymanie reaktora Maria w latach 2020-2025

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów